

2014 február Ról-ról

Fáy Miklós: Revizor az uszodában (Gogol: A revizor. Vígszínház. Rendezte: Bodó Viktor. Szereplők: Hegedűs D. Géza, Lengyel Tamás, Járó Zsuzsa, Hevér Gábor.)

Meghirdetik az új évadot, és az ember a vállát vonogatja. Mindig ugyanaz. Valaha azt mondták, hogy a színház abban különbözik az operától, hogy az előbbi közönsége mindig újat akar, az operáé meg mindig régít. Ha lehet, megint a Bohéméletet, ha lehet, megint a Nádasdy-rendezésben, és ha még azt is lehet, akkor énekeljen Pavarotti.

Mára mindez megcserélődött. Az operában olyasmiket keresnek, amit még soha senki nem látott, a színházban meg Shakespeare és Molnár a sláger. És A revizor. Hiába mondják, hogy az újszülöttnék minden Revizor új, mert nem vagyunk újszülöttek. Gogol kötelező olvasmány, és hiába tudjuk, hogy csöppet sem veszített az aktualitásából, mert nem ez a baj vele. Vagy miket beszélek, semmi baj nincs vele, csak elkezdődik azzal, hogy bejelentik a hírt, közeleg a revizor, Hlesztakov pedig nem kap vacsorát a fogadóban. Onnét kezdve pontosan tudja az ember, hogy mi fog történni, összetévesztik, végigkísérik a városon, megetetik, megitatják, kölcsönt adnak neki, megcsókolják és eljegyzik. Aztán megjön az igazi revizor. Gogol egy zseni, nem is kérdés, csak az üzenet már célba ért. Fölösleges fáradság leleplezni a vidéki vagy akár a fővárosi hivatalnokok és kiskirályok ostobaságát, kicsinyességét és romlottságát, mert tudjuk, tudjuk, tudjuk. Majd ha becsületes embert tetszenek találni, akkor tessék színpadért kiáltani.

És ha kiszólogatnak a darabból? Az esetleg nem segíthet? Ha újra és újra közlik, hogy ezek az orosz nevű emberek igazából Magyarországon félnek a revíziótól, teszünk néhány egyértelmű utalást a jelenlegi kormányra, hogy stadionokat építenek a színháznak is juttatható pénzből, hogy nemzeti szólamokat fújnak, és saját zsebre dolgoznak? A közönség az ilyesmiért mindig hálás, felismeri és kikacagja, a Vígszínházból lesz hirtelen a politikai színjátszás fellegvára, ez is milyen mókás, öfelsége ellenzéke, premizált odamondogatás, jobb felől a költségeket állják, bal felől meg a szellemet értékelik, te jó ég, mekkora bűvészműtárgy.

Mondanám még hosszan, de csak azért, hogy előítéletességemet bizonygassam. Mert nem az a vége, hogy: ugye, megmondtam. Az a vége, hogy ott áll fölöttem, úgy három méterre, Hegedűs D. Géza. Tisztelem, becsülöm, vagy hogyan is szokás mondani. Láttam már néhányszor az elmúlt évtizedekben, ahogy mindannyian, ismerem a fogásait, ahogy mindannyian. Tudom, hogy ha kell, magát fogja be az ekhós szekérbe, és elhúzza két lábon a társulatot vagy legalább az előadást, mert felkészült, mert tisztességes, mert fontos neki, mert akkor is csinálja, ha senkinek nincs kedve hozzá körülötte. De ennyit várok tőle, és nem többet. Most meg ott áll a szmokingjában, mondja a polgármester monológját, nem a legtisztább gogoli szöveg, mert bőven megtűzdelik bazmegekkel, de a lényege az, ami lenni szokott. Hogy lehettem ekkora hülye. Én, aki átláttam a legsimulékonyabb svihákokon is, ennek a senkiházinak bedőltem, itt állok nevetésgélesen, kisémmizve, holnap megírják az Indexen, hogy mit műveltem, az én életemnek vége, mindenki rajtam röhög. Magatokon röhögtök.

Igen, eddig kell eljutnia egy Revizor-előadásnak. Csak az a furcsa, hogy most el is jut. Hogy röhögünk rajta, röhögünk magunkon, és közben, még a monológ alatt, átállunk az ő oldalára, a magunk oldalára. Ő, de kicsi, kicsi emberek vagyunk. Nem arról van szó, hogy nem ezt érdekelnénk. Azért sajnáljuk őt is, magunkat is, mert azt kapjuk, amit megérdemelünk. Áll a polgármester, ordít velünk és a színpadiakkal a szmokingjában és a vidéki eleganciával hozzá felapplikált fehér csokornyakkendőjével. És amíg kiabál, végig le van húzva a slicce. Felháborodni is csak így tud. Ahogy mi.

Ezt tudja Bodó Viktor. Nem értelmezi újra a darabot, hiszen nincs mit újraértelmezni rajta. De elevenné, élménnyé emeli. Nem politikai színház, óriási tévedés. Csak annyi a politika benne, amennyi elkerülhetetlen, amennyi frissé és átélhetővé teszi, amennyi szólam ismerőssé teheti a színpadiak helyzetét. De már csak azért sem lehet politikai az üzenet, mert Gogol még hitt abban, hogy mégiscsak van egy jó szándékú központ, ahonnét revizorokat küldenek le, hogy leleplezzék a visszaéléseket. Egy igazán politikai előadásban Hlesztakovról kiderülne, hogy tényleg ő a revizor, de csak azért jött, hogy zsaroljon, és elkenje az ügyeket. Dicsérni valóan naiv, aki azt mondja, hogy 178 év alatt semmit sem változott a világ. Még az illúziókat is elveszítettük időközben. Viszont van valami, amit Gogol előre látott: mire véget ér a XX. század, megértjük, hogy nincsenek jó emberek. Meg azt is, hogy gonoszok sincsenek. A revizorban senki nem akar bántani senkit, és mindenki úgy viselkedik, ahogy az tőle elvárható. Ettől röhögünk magunkon.

Hogy ezt átélhessük, hogy a polgármesteri monológ a helyére kerüljön, óriási munkát kell elvégezni. Van ennek színházi súlya is: Bodó Viktor az alternatív színházat viszi be a lehető legkevesbé alternatív helyszínre, a fehér és arany dobozba. Kivethetné magából a helyszín a rendezést, de nem veti. Könnyen elfogadjuk, hogy nincs függöny, hogy egy parádés szódásszifon-magánszám alatt Molnár Áron nemcsak a kollégákat spricceli le, de az első három sorban ülőket is, hogy váratlan zenei bejátszásokkal, köztük a Jézus Krisztus Szupersztár részletével hozzák zavarba a nézőt, hogy a színészek játék közben kiszólnak: ez most egy kicsit sok volt, ugye, és elmondják a mondatot egy kicsit normálisabban is. Egyszerre nézzük Gogolt és a Gogolt játszó társulatot, csak hogy ki legyünk zökkenve a műélvezetből. A szereplők potrohát, fenekét, combját alaposan kitömkik, hogy rosszul álljon mindenkin az öltöny, hogy a vidékiség egyben egészségtelenséget jelentsen. Zsíros hajak, zsíros arcok. Hegedűs D. Gézát nem kell kitömnö, ő belülről öltözködik. A Hlesztakovot játszó Lengyel Tamás meg fővárosian sovány, idegen a környezetében, ezért lehet róla mindenfélét elképzelni.

És jönnek a nők, Járó Zsuzsa végre nagy szerepben az egri évadok után, és nagyon jól teljesít. Két lánya van, vagy egy, ez végig bizonytalan, ő maga sem tudja, hogy egyes vagy többes számban szóljon hozzájuk. Eleinte egymást váltják a puffadt csemeték, az egyik balra ki, a másik ugyanabban a pillanatban ugyanabban a kék melegítőben jobbról be, pörgünk, pörgünk, szaladunk előre a darabbal.

A helyszín egy málladozó uszoda, itt lakik Hlesztakov, és ide hordják az elrejtendő iratokat a polgármesteri hivatalból Persze hogy megrémülnek szegény, disznószagban élő vidékiek, amikor kiderül a szerencsétlen egybeesés. Persze hogy beszól aztán az imádkozó polgármesternek a Jóisten: nem segíték, mert egy seggfej vagy.

Tényleg nem segít, hagyja, hogy az egész város elmerüljön a saját ostobaságában, és senki ne vonjon le semmiféle tanulságot. A szellentő iskolaigazgató, a tökét markolószó bíró, a fél arcát remegtető szociális intézmények gondnoka ugyanúgy végzi, ahogy kezdi. Ha magunkra ismerünk bennük, akkor mi sem tehetünk másképp: nem vonunk le tanulságokat. Tudomásul vesszük, hogy magunkon röhögünk, és csak annak örülünk: ezen az estén jobban tudtunk röhögni magunkon, mint máskor.

Gogol: A revizor. Vígszínház. Rendezte: Bodó Viktor. Szereplők: Hegedűs D. Géza, Lengyel Ta-

más, Járó Zsuzsa, Hevér Gábor.

Kapcsolódó írások:

1. **Fáy Miklós: Hegedűs a levegőben (Joseph Stein–Jerry Bock–Sheldon Harnick: Hegedűs a háztetőn – Vígszínház. Tevje: Reviczky Gábor, Golde: Halász Judit, Cejtel: Láng Annamária, Hódel: Kovács Patrícia. Rendező Eszenyi Enikő.)** Nem állítom, hogy emiatt aludnék nyugtalanul, de számomra lehetetlen átlátni,...
2. **Molnár Gál Péter: Outlet-Lear (Shakespeare: Lear király. Tragikus játék az élettől két részben. Nemzeti Színház, 2007. február 7. Fordította Vörösmarty Mihály-Mészöly Dezső. Rendező Bocsárdi László. Díszlet Bartha József. Jelmez Dobrekóthay Judit. Zene Könczei Árpád. Szereplők: Blaskó Péter, Varga Mária, Söptei Andrea, Vass Teréz, Jordán Tamás, László Zsolt, Stohl András, Bodrogi Gyula, Törőcsik Mari, Spindler Béla, Gázsó György, Hevér Gábor, Orosz Róbert, Újvári Zoltán, Vida Péter, Cmarits Gábor, Ficzer Béla, Előd Álmos, Kassai László, Fadgyas Ábel.)** Molnár Gál Péter Outlet-Lear Kezdetben lett volna Törőcsik mint...
3. **Csengery Kristóf: Hattyúlovag hegedűtokkal (Csiky Gergely: Prolik. Az Egri Gárdonyi Géza Színház a POSzT-on. Díszlet Cziegler Balázs, jelmez Füzér Anni, rendezte Máté Gábor.)** Lehetne a Kékszakállú vára is, de csak egy pesti, külvárosi,...
4. **Fáy Miklós: Játék a szívvel (John Ford: Kár, hogy kurva. Pesti Magyar Színház. Rendezte Koltai M. Gábor.)** Valami értelme talán mégis volt, hogy végigszenvedtem a Pesti Magyar...
5. **Fáy Miklós: Weöres és fekete (Weöres Sándor: A kétféjű fenevad. Katona József Színház. Rendezte Máté Gábor.)** Jó koszos a padló A kétféjű fenevad kultúrházában, de azért...

Cimkék: **Fáy Miklós**